

ฟรานซิส เบคอน

ฟรานซิส เบคอน (Francis Bacon) เป็นชาวอังกฤษที่เป็นนักเขียน นักวิทยาศาสตร์และนักปรัชญาลัทธิประจักษ์นิยม (Empiricist) เป็นผู้ซึ่งคิดค้นและเสนอความคิดทางวิทยาศาสตร์เพื่อทำให้มนุษย์มีความรู้ประจักษ์แจ้งในเรื่องของธรรมชาติ ฟรานซิส เบคอน เกิดในกรุงลอนดอนเมื่อวันที่ 22 มกราคม ค.ศ. 1561 บิดามารดาเป็นบุคคลซึ่งชาวอังกฤษยอมรับกันว่ามิถุมิปัญญาสูง มารดาเป็นธิดาของ เซอร์แอนโทนี คูก (Sir Anthony Cooke) ซึ่งเป็นครูพิเศษของพระเจ้าเอ็ดเวิร์ดที่ 6 (King Edward

VI) เป็นสตรีผู้คงแก่เรียนและเคร่งศาสนา ส่วนบิดาเป็นลอร์ด คีพเพอร์ ออฟ เกรต ซีล (Lord Keeper of Great Seal) ซึ่งเป็นที่ปรึกษากฎหมายแห่งราชสำนักอังกฤษและที่ปรึกษาส่วนตัวของสมเด็จพระราชินีเอลิซาเบธที่ 1 (Queen Elizabeth I) ในวัยเด็กบิดามักจะนำเขาเข้าไปยังราชสำนักด้วยเสมอ ยังผลให้เด็กชายฟรานซิส เบคอน สนุกสนมและเป็นที่รักของสมเด็จพระราชินี พระราชินีทรงชื่นชอบในความเฉลียวฉลาดและความช่างพูดช่างตอบคำถามที่พระองค์ทรงซักถามเขา

ฟรานซิส เบคอน (ค.ศ. 1561-1626)

การศึกษา

ฟรานซิส เบคอน เข้ารับการศึกษาขั้นต้นจากโรงเรียนเล็กๆ ใกล้บ้าน และมีมารดาเป็นครูพิเศษที่บ้าน ครั้นอายุ 12 ปี ก็เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์และจบการศึกษาที่นั่นภายในเวลา 2 ปี หลังจากนั้นก็ไปศึกษากฎหมาย ณ สำนักกฎหมายเกรย์ อินน์ (Gray's Inn)

ชีวิตและการทำงาน

แม้ว่าบิดาจะต้องการให้ฟรานซิส เบคอน เข้าสู่วงการเมือง แต่หลังจากเข้าศึกษาในสำนักกฎหมายเกรย์ อินน์ ได้เพียงปีเดียว บิดากลับส่งเขาไปปารีสกับเอกอัครราชทูตอังกฤษประจำประเทศฝรั่งเศส ขณะที่เขาพำนักอยู่ในกรุงปารีส บิดาเสียชีวิตลงอย่างกะทันหันเป็นเหตุให้เขาดันรนกลับกรุงลอนดอน เมื่อเดินทางมาอยู่ในลอนดอนแล้วก็เข้าศึกษากฎหมายในสำนักเกรย์ อินน์ ต่อไปจนสำเร็จการศึกษา

ค.ศ. 1582 ฟรานซิส เบคอนสมัครเข้าเป็นสมาชิกของสำนักงานฝึกทนายความ ขณะนั้นมีอายุเพียง 21 ปี

ค.ศ. 1584 ฟรานซิส เบคอน ได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎร และเป็นผู้แทนราษฎรติดต่อกันมาจนถึง ค.ศ.1621

ระหว่างนั้นเขาสามารถเข้าดำเนินกิจการสำนักงานเก่าของบิดาและได้รับพระราชทานโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเป็นลอร์ดคิฟเพอร์ แทนบิดาของเขาด้วย

ค.ศ. 1621 ฟรานซิส เบคอน ต้องเข้าไปพัวพันกับ “ของขวัญ” (gift) ชิ้นหนึ่งซึ่งมีผู้มอบให้เพื่อต้องการความสะดวกบางอย่างในศาล

ที่จริงการให้ “ของขวัญ” ทำนองนี้เป็นเรื่องธรรมดาสามัญสำหรับยุคสมัยนั้น แต่ศักรทางการเมืองนำเอาเรื่องนี้ไปเป็นเงื่อนไขในการทำลายเขา แม้ว่าเขาไม่เคยยอมให้เรื่องเกี่ยวกับ “ของขวัญ” ที่เขาได้รับไปทำลายความยุติธรรมซึ่งเขายึดมั่นอยู่เสมอก็ตาม แต่ในที่สุดศาลสถิตยุติธรรมแห่งประเทศอังกฤษก็ตัดสินว่าเขามีความผิด “ของขวัญ” ชิ้นนั้นเป็นเงินจำนวนมาก ฟรานซิส เบคอน ถูกจับขังคุก ณ หอคอยกรุงลอนดอน แต่ไม่กี่วันต่อมาเขาก็ได้รับอภัยโทษและปล่อยเป็นอิสระ ทั้งนี้เพราะพิสูจน์ได้ว่าเขาเป็นผู้บริสุทธิ์ การรับ “ของขวัญ” ชิ้นนั้นไม่ใช่การรับ “สินบน” แต่อย่างใด

ฟรานซิส เบคอน หันเหชีวิตจากการเป็นนักกฎหมายและนักการเมืองมาสู่ “ปรัชญา” และ “วิทยาศาสตร์” เขาเขียนบทความเสนอความคิดทางปรัชญาไปพร้อมๆ กับการทดลองหลายๆ เรื่องทางด้านวิทยาศาสตร์ เขาปฏิบัติอย่างนั้นเรื่อยมาจนได้ชื่อว่า เป็นนักวิทยาศาสตร์ และเสนอความคิดทางปรัชญาเกี่ยวกับการศึกษาวิทยาศาสตร์จนได้ชื่อว่า เป็นนักปรัชญาคนหนึ่ง ในสาขาหลักปรัชญาจักษ์นิยม (Empiricism) เท่านั้นว่าวันหนึ่งขณะที่หิมะตกหนัก ฟรานซิส เบคอน เกิดความคิดขึ้นมาว่า การถนอมอาหารน่าจะนำอาหารบางอย่างไปฝังหิมะไว้แทนที่จะใช้วิธีใส่เกลืออย่างเดิมๆ เมื่อคิดดังนั้น เขาจึงซื้อไก่จากชาวบ้านมาตัวหนึ่ง จัดแจงถนอมขนไก่และทำความสะอาดเรียบร้อยแล้วจึงนำไก่ตัวนั้นไปฝังไว้ในหิมะ การทำงานในหิมะครั้งนั้นเองทำให้เขาเป็นหวัดจนในที่สุดกลายเป็นโรคหลอดลมอักเสบเรื้อรัง ล้มป่วยและถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ 9 เมษายน ค.ศ. 1626 ขณะที่มียายุเพียง 65 ปี

ความคิดทางปรัชญาและทางวิทยาศาสตร์ ของฟรานซิส เบคอน

ในด้านวิทยาศาสตร์ แม้ว่าฟรานซิส เบคอน จะไม่ได้ค้นพบอะไรใหม่ แต่เขาเป็นผู้ให้ความคิดใหม่และวิธีการใหม่ๆ ทางวิทยาศาสตร์ วิธีการปฏิบัติของนักวิทยาศาสตร์ในสมัยนั้นก็คือ เผ่าสังเกตรธรรมชาติปฏิบัติกรทดลองแล้วจึงตั้งกฎธรรมชาติขึ้นมา แต่ฟรานซิส เบคอนเน้นไปที่การปฏิบัติแล้วจึงสรุปผลออกมามากกว่าใช้วิธีอุปมานอย่างเก่าๆ ความคิดทางวิทยาศาสตร์ของฟรานซิส เบคอนนั้นไม่ต้องการให้มนุษย์เพียงแต่มีความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติเท่านั้น แต่ต้องการให้ลงมือปฏิบัติเพื่อเอาชนะธรรมชาติให้ได้ ทั้งนี้เพื่อให้การดำรงชีพของมนุษย์ดีขึ้น

ในด้านปรัชญา ฟรานซิส เบคอน เป็นบุคคลยุคฟื้นฟูอย่างแท้จริง เขาเป็นคนมองโลกในแง่ดีและเชื่อมั่นอย่างแรงกล้าในมนุษยชาติและอนาคต เขาชี้ให้เห็นว่าความสำเร็จที่เกิดจากการลงมือปฏิบัติจริงอย่างการค้นพบทางภูมิศาสตร์ของมารโก โปโล (Marco Polo) หรือการค้นพบทางวิทยาศาสตร์ของโคเปอร์นิคัส (Copernicus) และกาลิเลโอ (Galileo) นั้นทำให้เกิดสิ่งต่างๆ ตามมาอีกมากมายสิ่งเหล่านั้น “การเปลี่ยนแปลงโลก” และการที่โลกเปลี่ยนแปลงไปเช่นนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมี “ปรัชญาใหม่”

ฟรานซิส เบคอนให้คำแนะนำว่า “ในวงงานวิทยาศาสตร์นั้นทุกคนจะต้องทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มอย่างมีระบบ เรียนรู้จากประสบการณ์โดยการเผ่าสังเกตุ เก็บรวบรวมข้อมูล แล้วจึงจะสรุปผลและแปลผลออกมา” ในแวดวงวิทยาศาสตร์ยุคใหม่เขาประสงค์ให้บุคคลตัดความเชื่อเก่าๆ ออกไปเขาวิงวอนให้ทุกคนเลิกเชื่อผิดๆ และเตือน

ให้ระวังใน 4 กรณี คือ

1. Idols of the Tribe - อย่าเชื่อผิดๆ ในสิ่งที่ต้องการจะเชื่อ

2. Idols of the Den - อย่าเชื่อผิดๆ ในสิ่งลึกลับ

3. Idols of the Market Place - อย่าเชื่อผิดๆ ในการเปลี่ยนแปลงไปของภาษาที่ใช้เป็นสื่อ

4. Idols of the Theatre - อย่าเชื่อผิดๆ ตามปรัชญาที่ยึดถือดั้งเดิม

เกี่ยวกับความเชื่อนี้ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปรีชา ธรรมา นักจิตวิทยาและนักการศึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ ได้เสนอความคิดว่า “น่าจะถือว่าเป็นกาลามสูตรของฟรานซิส เบคอน” และได้กล่าวไว้เป็นโคลงสี่สุภาพดังนี้

มีความอยากเชื่อให้	สมใจ	อยากเอะ	1
มีจิตพิกลไป	บงชี้		2
มีทุจริตใน	คำสือ	สารแล	3
มีปรัชญาเดิมจะนี้	เหนียว	โน้มนำใจ	4

ถ้าพิจารณาโดยถ่องแท้แล้วจะเห็นว่า ความคิดทางวิทยาศาสตร์ของฟรานซิส เบคอนดังกล่าวสอดคล้องกับคำสอนของพระพุทธเจ้าเรื่องความเชื่อ 10 ประการ ในกาลามสูตรอยู่มาก เพียงแต่คำสอนของพระพุทธเจ้านั้นละเอียดลึกซึ้งกว่า พระพุทธเจ้าสอนไว้ว่าอย่าเชื่ออะไรโดยไม่มีเหตุผลเพราะทุกอย่างย่อมมาแต่เหตุ ไม่มีเหตุผลย่อมไม่เกิด อย่าเชื่อถึงมกายด้วยสาเหตุ 10 ประการ คือ

1. อย่าปลงใจเชื่อด้วยการฟังตามๆ กันมา
2. อย่าปลงใจเชื่อด้วยการถือสืบๆ กันมา
3. อย่าปลงใจเชื่อด้วยการเล่าลือ

4. อย่าปลงใจเชื่อด้วยการอ้างตำราหรือคัมภีร์
5. อย่าปลงใจเชื่อด้วยตรรก
6. อย่าปลงใจเชื่อด้วยการคิดตรงตามแนวเหตุผล
7. อย่าปลงใจเชื่อด้วยเข้ากันได้กับทฤษฎีของคุณ
8. อย่าปลงใจเชื่อด้วยการอนุমান
9. อย่าปลงใจเชื่อเพราะมองเห็นรูปลักษณ์น่าเชื่อ
10. อย่าปลงใจเชื่อเพราะนับถือว่าท่านผู้นี้เป็นครูของเรา

ความมุ่งมั่นของฟรานซิส เบคอน

ฟรานซิส เบคอน ปฏิเสธความผิดต่างๆ ทั้งหมดที่เขากระทำ ทั้งนี้เพราะเขามีความทะเยอทะยานและมีความคิดเร้นลับอยู่ในใจนั่นคือ เขาต้องการเงินและอำนาจเพื่อสร้างสิ่งดีๆ ให้แก่โลกเขาจะไม่สามารถสร้างวิธีการใหม่ๆ ทางวิทยาศาสตร์ให้สำเร็จได้ หากเขาปราศจากอำนาจและเงิน เขาต้องการสร้างวิทยาลัยอันยิ่งใหญ่ให้บุคคลได้เข้าศึกษาโดยการปฏิบัติ เขาต้องการศาสตราจารย์ทางวิทยาศาสตร์สำหรับมหาวิทยาลัยต่างๆ และให้ศึกษาชุมชนด้วยวิธีการวิจัย จินตนาการของฟรานซิส เบคอน นั้นในชุมชนหนึ่งๆ จะต้องมีความ “วิทยาลัยวิทยาศาสตร์” ซึ่งจะเรียกว่า Solomon’s House เป็นสถานที่ซึ่งบุคคลจะได้เข้าไปศึกษา ค้นคว้า ทดลอง ทำงาน และทบทวนความเชื่อในพระเจ้า

ฟรานซิส เบคอน ไม่ค่อยได้คิดถึงค่าใช้จ่ายในการนี้มากนัก เขาหวังแต่เพียงว่าถ้าเขาได้รับความสำเร็จทางด้านการเมือง เขาคงได้รับการ

สนับสนุนจากพระมหากษัตริย์ ถึงตอนนั้นเงินคงหาได้ไม่ยาก เขามีความเชื่ออย่างมั่นคงว่า “ความหวังดีต่อมนุษยชาติคงจะได้รับพระเมตตาจากพระมหากษัตริย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระมหากษัตริย์ในระบบสมบูรณาสิทธิราชย์ที่ได้รับการสั่งสอนมาจากนักปรัชญา” แต่ทว่าพระเจ้าเจมส์ที่ I (King James I) ทรงมีกฎเกณฑ์มากมายในการรับฟังข้อเสนอของนักปรัชญาประจำราชสำนัก และพระเจ้าเจมส์ที่ I นั้นทรงได้รับการฝึกฝนอบรมมาจากระบบการศึกษาแบบเก่าว่าจะต้องเป็นตัวของตัวเองในการตัดสินใจเกี่ยวกับความคิดใหม่ ดังนั้น ในระยะแรกความคิดของฟรานซิส เบคอน จึงไม่ประสบผล

ผลสำเร็จของฟรานซิส เบคอน เกิดขึ้นสมัยพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 2 (King Charles II) ซึ่งมีความสนพระทัยในด้านวิทยาศาสตร์เป็นอย่างมาก

ราว ค.ศ. 1660 หลังจากฟรานซิส เบคอน ถึงแก่กรรมไปแล้ว 34 ปี การปฏิวัติทางความคิดของฟรานซิส เบคอน (Baconian Revolution) ในด้านวิทยาศาสตร์ของประเทศอังกฤษจึงปรากฏผลขึ้นแม้ว่าขณะที่เขายังมีชีวิตอยู่นั้นยังมองไม่เห็นชัดเจนก็ตาม แต่ก็ถือได้ว่า เขาคลงบันดาลให้ความคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงมวลมนุษยชาติด้วยวิธีการใหม่ๆ ทางวิทยาศาสตร์ได้พัฒนาขึ้นมาไม่แต่เพียงในประเทศอังกฤษเท่านั้นแต่เป็นการพัฒนาขึ้นทั่วโลกก็ว่าได้ ดิเดโร (Diderot) เขียนไว้ในสารานุกรมฉบับหนึ่งว่า “ฟรานซิส เบคอน ไม่เพียงแต่เป็นยอดอัจฉริยะบุคคลเท่านั้น แต่เป็นบุคคลหนึ่งที่กล่าวไว้ว่า มันไม่สำคัญหรอกที่เราจะบันทึกไว้ว่ามนุษย์เรียนรู้อะไรบ้าง แต่ยังมีสิ่งสำคัญกว่าที่ควรจะบันทึกไว้ให้ชัดเจนคือ ยังมีอะไรอีกบ้างที่มนุษย์จะต้องเรียนรู้”

วรวิทย์ วตินสรการ

บรรณานุกรม

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2533.

Huxley, Julian, Sir and Others. **Growth of Ideas : Knowledge, Thought, Imagination.** Garden City, New York : Doubleday 1965.

Mainne, Jonathan. **Francis Bacon : Empiricism Scientist.** Chicago : Santa Publishing, 1980.

Shapp, Martha G. and Others. "Francis Bacon 1561-1626," **The New Book of Knowledge. Vol. 2.** New York : Grolier Inc. 1966.